

B. O.

"Science Awakening", B. L. Van Der Waerden, Groningen 1954 : [recenzja]

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 3/1, 177-178

1958

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

natomiast de Carli wszystkim metalom, ze szczególnym zwróceniem uwagi na metale nieżelazne.

Ładnie wydane i dobrze — choć może niezbyt bogato ilustrowane — pierwsze pozycje serii *Il Prisma* zdają się zapowiadać poważny wkład do literatury popularnonaukowej, która z reguły opierać się musi na historycznym ujęciu rozwoju nauki i techniki.

E. O.

E. J. Pokorny, *Narodziny liczby*, Państwowe Wydawnictwo Iskry, Warszawa 1957, s. 244.

Jest to bardzo ciekawie i przystępnie przedstawiona historia niektórych podstawowych działów matematyki. Materiał uporządkowany jest w dziesięciu rozdziałach dotyczących następujących zagadnień: powstanie liczby, dziesiątkowy układ pozycyjny i jak liczący dawniej, niedziesiątkowe układy numeracji, jakich znaków używano przy zapisywaniu liczb w układach niepozycyjnych, przyrządy do liczenia, wprowadzenie liczb ułamkowych, wprowadzenie liczb niewymiernych, wprowadzenie liczb względnych, wprowadzenie liczb urojonych, oznaczenia literowe w algebrze i zadania o historycznym znaczeniu.

Całość — mimo dosyć popularnego ujęcia — zawiera wiele istotnych informacji z historii matematyki. Bardzo ciekawy jest rozdział dziesiąty, w którym są zamieszczone zadania i rozwiązania o znaczeniu historycznym. Poczynając od zadań z papirusa Rhinda, najstarszego dokumentu matematycznego, a kończąc na zadaniach z wieku XVII. Na końcu książki umieszczone są krótkie notki biograficzne dotyczące 60 wybitniejszych matematyków, których nazwiska występują w książce. Można tę książkę polecić wszystkim zainteresowanym, gdyż stanowi ona przykład interesującego ujęcia rozwoju dyscypliny naukowej.

B. O.

Anna Mierzecka, *Zdobywcy tajemnic atomu*, Wiedza Powszechna, Warszawa 1957, s. 308.

Książka o charakterze wybitnie popularnonaukowym jest przeznaczona raczej dla młodzieży. Zawiera ona szesnaście rozdziałów, z których każdy stanowi osobną opowieść dotyczącą jednej z wybitnych postaci, zasłużonych na polu badania tajemnic budowy materii. Autorka w lekkiej, beletrystycznej formie kreśli przebieg zdobywania przez ludzkość wiedzy w tej dziedzinie i rozwój pojęć od Demokryta i Arystotelesa do czasów dzisiejszych. Książka jest bogato ilustrowana.

B. O.

B. L. Van Der Waerden, *Science Awakening*, na ang. tłumaczył Arnold Dresden, P. Noordhoff Ltd., Groningen Holland 1954, s. 306 (tytuł oryginału holenderskiego *Ontwakende Wetenschap — Przebudzenie nauki*).

Książka obejmuje historię powstania i rozwoju matematyki u starożytnych Egipcjan, Babilończyków i Greków oraz ówczesne jej zastosowania

praktyczne. Napisana bardzo ciekawie, opatrzona jest licznymi oryginalnymi przykładami matematycznymi, rysunkami i reprodukcjami fotograficznymi. Materiał został uporządkowany chronologicznie w ośmiu rozdziałach: *Egipcjanie; Systemy liczbowe, Cyfry i sztuka rachowania; Matematyka babilońska; Wiek Talesa i Pitagorasa; Złoty wiek; Stulecie Platona; Era Aleksandryjska; Schyłek matematyki greckiej*. Treść uzupełniona została przedmową oraz indeksem nazw i imion. Książka stanowi cenną pozycję naukową i — mimo dosyć popularnego miejscami ujęcia — poważny wkład do historii nauki.

B. O.

Erwin Schrödinger, *Die Natur und die Griechen — Kosmos und Physik*. Rowohlt's Deutsche Enzyklopädie, nr 28. Rowohlt, Hamburg 1956, s. 146.

Jak wielu wybitnych uczonych, tak i wielki fizyk austriacki, Erwin Schrödinger, jeden z współtwórców mechaniki falowej, wykazuje czynne zainteresowanie historią myśli naukowej. Owocem tych zainteresowań był cykl wykładów w londyńskim University College, poświęcony podstawom greckiej fizyki. W przedmowie do zbioru tych wykładów autor pisze: „Opowiadania o starych greckich myślicielach nie stanowią mojego nowego konika, nie jest to też z punktu widzenia mojej specjalności strata czasu ani zapełnienie godzin wypoczynku; przedsięwzięcie moje usprawiedliwione jest bowiem nadzieją uzyskania lepszego zrozumienia współczesnego obrazu świata i stąd również współczesnej fizyki“.

W ojczystym języku autora praca ta ukazała się w ramach poświęconej wiedzy XX wieku encyklopedycznej serii hamburskiego wydawnictwa Rowohlt. Warto zauważyć, że jako jedna z poprzednich pozycji tej serii ukazała się *Ewolucja fizyki* Einsteina i Infelda. Po przekładzie niemieckim i po świeżym tłumaczeniu rosyjskim czas byłby chyba na wydanie tej książki w ojczystym języku jednego z jej autorów.

E. O.

Stanisław Grzepski, *Geometria to jest miernicka nauka*. „Zróżła do dziejów nauki i techniki“, t. I, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław 1957, s. VIII + 144.

Jako pierwszy tom nowej serii wydawniczej Komitetu Historii Nauki PAN, poświęconej „Zróżłom do dziejów nauki i techniki“, ukazał się przedruk jednej z pierwszych pozycji naszej literatury naukowej i technicznej: wydanej w 1566 r. *Geometrii to jest miernickiej nauki* znakomitego humanisty krakowskiego, Grzepskiego. Geodeci polscy wykazują żywe zainteresowanie przeszłością swej wiedzy i zawodu, od nich też wyszła inicjatywa dokonania tego przedruku. Komitet Geodezji PAN współdziałał z Komitetem Historii Nauki przy realizacji wydawnictwa, a jego przewodniczący, M. Odlanicki-Poczobutt, jest zarazem redaktorem tomu.

Tekst *Geometrii* poprzedzony jest dwoma wstępami — H. Barycza *Stanisław Grzepski — człowiek i twórca* i K. Sawickiego *O treści technicznej „Miernickiej nauki“*. K. Sawicki współpracował też z A. Siudutem przy spo-